

Ročník 55 8/2010

Testujeme štěňata

pes
PŘÍTEL ČLOVĚKA

Australský ovčák

Světová výstava

Genetika a oči

Krysaříci

*Karty
plemen*

AUSTRALSKÝ OVČÁK – Pes s očima duchů

Dávná historie...

Místem původu australského ovčáka navzdory jeho názvu není Austrálie. Přesný původ plemene je trochu zahalen tajemstvím a kolébkou australského ovčáka, tak jak jej známe dnes, je Amerika.

Teorii, jak se původní předkové australáčků dostali do USA, je několik. Nejpravděpodobnější verze je spojena s Basky. (Baskicko leží na pomezí mezi Francií a Španělskem.) V 18. století prudce stoupla poptávka po ovčí vlně i jehněčím masu a právě baskové začali se svými ovci (plemene merino) migrovat do Austrálie. Jako pomocníky si s sebou brali „malé modré psy“, kteří byli potomky pyrenejských a katalánských ovčáků s možným přikřížením německé kolie a dalšími evropskými ovčáckými plemeny.

Již v onom 18. století se psi Basků podobali dnešním australským ovčákům (často i s přirozeně krátkým ocasem). Přestože pak docházelo k přílivu krve dalších plemen – snad kelpie, bulteriéra, dalmatina i divokého dinga, jejich původní typ se přesto prosazoval a zachovával. V 19. století se začali Baskové stěhovat se svými stády z Austrálie na severozápad Spojených států a psi, kteří je

provázeli, dostali jméno australský ovčák. Baskové však neměli psaný jazyk a ani nemluví anglicky. Z tohoto důvodu nejsou dochovány žádné záznamy, a tak vše, co o nich víme, se uchovalo pouze z ústního podání. „Malé modré psy s krátkým ocasem“ si velice rychle oblíbili i místní indiáni, kteří je chovali ve velké vážnosti a úctě. Díky jejich zvláštním, často modrým očím, je indiáni nazývali Psi s očima duchů.

... a současnost

V novodobé historii stoupala popularita tohoto plemene prudce s rozvojem westernového ježdění. Díky oblíbě rodea a dalších westernových soutěží se dostal australský ovčák na oči veřejnosti a později i do televize a filmu. Právě rančérům se australák stal, díky své snadné cvičitelnosti, odolnosti a přizpůsobivosti, významným pomocníkem. A tak se snažili tyto vlastnosti spolu s ovčáckými instinkty u plemene zachovávat a dále zušlechťovat. Významným milníkem pro rozvoj plemene se stal rok 1957. Tehdy vznikla organizace ASCA (Australan Shepherd Club of America), která vytvořila nejen registraci jednotlivých psů, ale dodnes se věnuje i zdraví populace, pasení, obedienci, agility, práci s mládeží a seniory... V roce 1991 bylo plemeno registrováno v AKC (American Kennel Club), kde byl vytvořen oficiální standard plemene, a australský ovčák tak mohl být v roce 1996 prozatímně uznán (na deset let) celosvětovou organizací FCI. Mnoho chovatelů se však registraci v AKC vehementně bránilo, měli obavy o rozštěpení plemene na pracovní a exteriérový chov. Jak se nyní ukazuje, nebyly tyto obavy, bohužel, zcela „od věci“. Dne 21. 5. 2007 byl australský ovčák právoplatně uznán plemenem spadajícím pod registraci FCI.

Australák u nás

V České republice se australský ovčák chová opravdu krátce, ale řady jeho obdivovatelů rychle narůstají a zvyšují se tak počty jedinců narozených a odchovaných v naší republice. Prvním dovezeným zástupcem tohoto plemene k nám byla v roce 1995 fenka Vore's Crazy Cassandra. Bohužel trpěla silnou dysplazií kyčelních kloubů, a proto nebyla nikdy využita v chovu. Druhým zástupcem plemene v ČR se stal roku 2002 pes z chovatelské stanice Imagineer v Ohio. První vrh australských ovčáků, zapsaný pod hlavičkou FCI, se narodil v listopadu roku 2002 v chovatelské stanici Puella Fera a byl zapsán do základního registru plemenné knihy ČMKU. Počet jedinců zapsaných v naší plemenné knize se k dnešnímu dni (červenec 2010) přehoupnul přes 760 jedinců a stále roste.

Jaký vlastně je?

Popularita australského ovčáka v Evropě stoupá závratnou rychlostí. A není se čemu divit... Je to střední kompaktní chlupatý pes s často velmi originálním zbarvením srsti i očí – toho si asi většina laiků všimne jako první. Vzhled plemene by však neměl být jediným či dokonce hlavním atributem výběru psa.

AUO (australský ovčák) je veselý, stále se usmívající tvor plný energie. Pokud má přiměřenou možnost vybití mentální i fyzické energie, je přizpůsobivý a rád si i s pánem polenoší. Potřebuje ke svému spokojenému životu denní těsný kontakt se „svými lidmi“ a dostatek fyzické a psychické práce, která jim přináší uspokojení. Určitě není vhodný jen jako hlídač někde na zahradě, kdy veškerý kontakt s člověkem proběhne jednou

tendenci se cuckovat – plstnatět. Psi bydlící v bytě línají po celý rok, ale v menší míře (tím je myšleno, že nelínají najednou velké množství). Přesto je však potřeba počítat s tím, že chlupy budete mít všude. Jsou ale měkké a dají se celkem snadno ze všeho dostat. Psi žijící venku nelínají po celý rok, ale v období výměny srsti shodí kabátek během pár dnů skoro najednou. Australští ovčáci mají velkou škálu zbarvení: základní barvou je černá a hnědá (červená) – ta může být nerovnoměrně zředená (takzvaná merle). Nepravidelným zředením černé barvy vzniká blue merle a nepravidelným zředením červené barvy vzniká red merle. Barvy tedy jsou: černá, červená, blue merle a red merle. A to vše s bílými znaky či bez nich a s pálením či bez něj. Bílé znaky však mají striktně dáno, kde mohou být a kde již nikoli. Oči mohou mít jakoukoli barvu, černou, hnědou, modrou, zelenou..., každé jiné, mramorované, světlé či tmavé. Pes může mít jakoukoli barvu oka nezávisle na zbarvení srsti.

S ocasem i bez?

Někteří jedinci AUO se rodí zcela bez ocasu, někteří s ním a mnozí dokonce s ocasem pouze částečným. Ještě donedávna se dlouhoocí AUO kupívali, tak jak to požaduje standard. Dnes však od toho někteří chovatelé upouští, takže v jednom vrhu mohou být miminka bez ocásků i s ocáskem. Mnoho laiků má pocit, že pes bez ocásku nemůže naplno vyjádřit své pocity a že je tak s ním komunikace složitější. Není to pravda! Australáček má tak neuvěřitelnou mimiku, že vás jeho výraz nikdy nenechá na pochybách o tom, co si myslí nebo co cítí. Mnoho z nich k nim přidává i úžasný úsměv (cení zuby

Australák může být při prvním kontaktu s cizím člověkem nedůvěřivý. Neměli bychom však tento „normální“ aspekt povahy zaměňovat s bázlivostí.

denně na patnáct minut! Australský ovčák je výborný a přirozený hlídač, který velmi dobře vnímá hranice pozemku, který je mu svěřen. Pokud není majitel na blízku, cizí osobu na pozemek nepustí, ale když se páníček objeví a australák vidí, že návštěva je „v pořádku“, většinou ji nadšeně přivítá.

Vé standardu je uvedeno, že může být při prvním kontaktu s cizím člověkem nedůvěřivý. Je to velmi individuální povahový rys. Například většina našich psů je právě naopak až příliš kontaktní. Ale najdou se tací, u kterých je tento rys nedůvěřivosti zřetelný. Neměli bychom však tento „normální“ aspekt povahy zaměňovat s bázlivostí. Pes se nemá projevovat bázlivě, ale naopak sebevědomě a jistě, jen při první kontaktu s cizími lidmi může dát najevo, že mu není po chuti, když se k němu cizí lidé chovají příliš přátelsky. Australák se vesměs velmi dobře snáší

s ostatními psy, ať již malých či velkých plemen. Jejich hry se pro majitele jiných plemen mohou jevit jako dosti tvrdé a divoké. Nejlépe si asi vyhraje s australákem stejného ražení a temperamentu. Opravdu velká část australských ovčáků zbožňuje vodu. V porovnání s jinými plemeny je tato jejich vášeň velmi výrazná a s tím souvisí i láska ke sněhu – sníh je pro ně jen jiným skupenstvím jejich tolik oblíbené vody.

Péče o srst čtyř barev

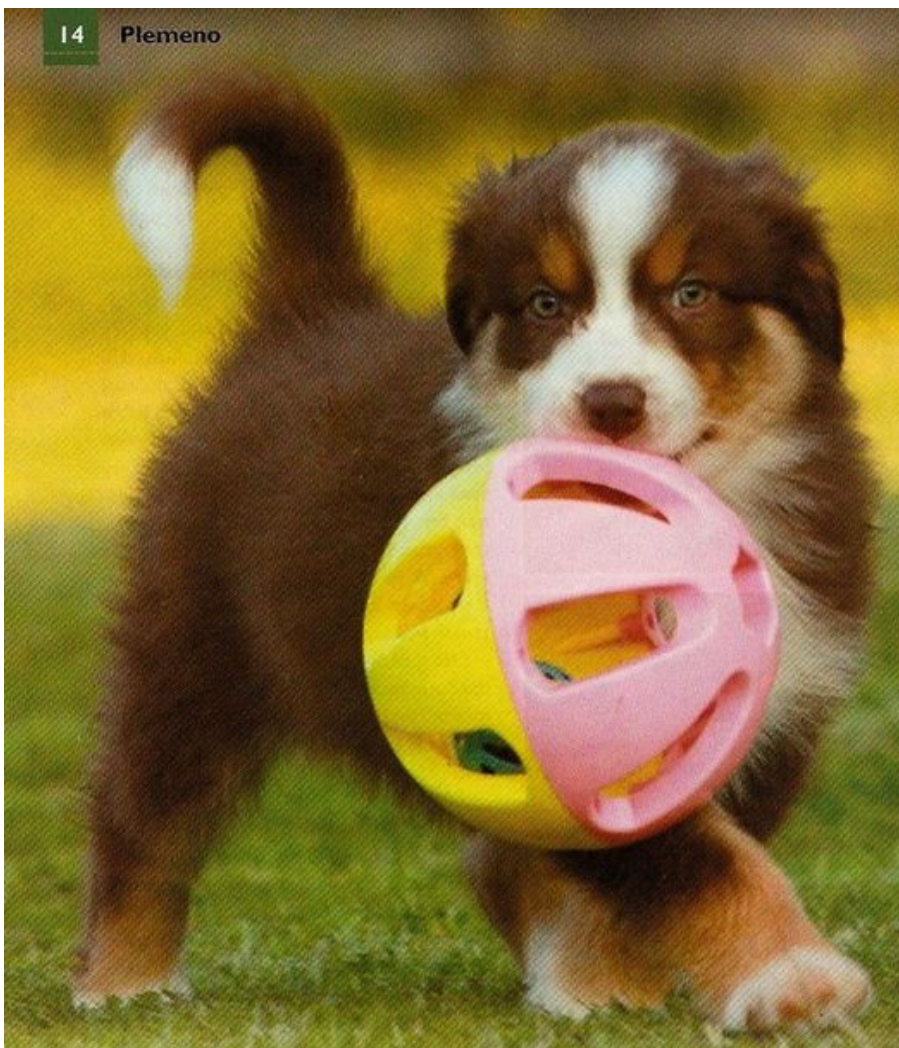
Australský ovčák má srst s hustou podsadou, což umožňuje jeho celoroční pobyt venku. Samozřejmě by ale mělo být teplé, suché a kvalitní zázemí, kde se může dle potřeby schovat před nepříznivým počasím. Stačí ho jedenkrát za čtrnáct dní důkladně pročesat. Častější péči vyžadují snad jen partie za ušima a na stehnech, kde mají chlupy

v napodobení lidského úsměvu) a ještě k tomu umí i nádherně mumlat, mrččet, povídat a vůbec se zvukově projevovat. Navíc umí vrtět zadečkem snad jako nikdo jiný.

Zdraví a testování

Jako u každého plemene má i chov australských ovčáků svá úskalí a specifika. Obecně je to zdravý a velmi odolný pes, ale ani jemu se nevyhnula některá dědičná onemocnění. Australský ovčák je plemeno s možným výskytem očního onemocnění CEA (stejně jako skotská kolie, border kolie, šeltie) a PRA (jako u plemen irský setr, norský losí pes, německý ovčák, pudl, tibetský teriér, kokršpaněl, retrievri, borderky, kolie, šeltie, špringršpaněl, velškgorgi, briardi atd.)

Za zmínku stojí i zvláštní gen – MDRI – gen odpovědný za citlivost k některým lékům.

Organismus psa, který má zmutovaný gen MDR 1 není schopen vyloučit některé podané látky ze svého mozku, jako je vyloučí pes, který tento zmutovaný gen nenese. Postižený jedinec má pak po podání těchto léků neurologické příznaky různého stupně závažnosti a tento stav může končit i úhynem psa. Pro nemoci CEA, PRA i na přítomnost MDR genu dnes existují genetické (DNA) testy, které dokáží s jistotou určit nejen, zda je pes nemocný, ale i to, zda je přenašečem těchto nemocí či nikoli. Do chovu se však povinně vyšetřuje pouze dysplazie kyčelních kloubů a je požadováno klinické vyšetření očí – veterinářem specialistou oftalmologem. Z odpovědní chovatele však preventivně vyšetřují i stav loketních kloubů svých svěřenců, věnují se genetice a DNA testům popsáním výše.

I proto se musím zmínit o nebezpečí australských ovčáků bez PP, se kterými se díky

vzrůstající popularitě plemene doslova „roztrhl pytel“. Nejen, že nemáte jistotu, že vám z daného štěněte vyroste právě australský ovčák, ale hlavně – jeho rodiče určitě nemají základní zdravotní vyšetření, o nadstandardních genetických testech ani nemluvě!

Australský ovčák – pes pro každého?

AUO je tedy pes líbivého vzhledu, střední velikosti, veselý, vyrovnaný, milující svou rodinu, dobrý hlídač, péče o něj i výchova bývají snadné – je tedy vhodný do každé rodiny? Rozhodně NE. Australáček byl a stále je pracovním plemenem. Potřebuje v dostatečné míře zaměstnat nejen své svaly

ale také mozek. Pokud mu poskytnete vhodné zaměstnání, může být AUO skvělým rodinným společníkem. Pokud se však bude u vás dlouhé hodiny, dny a týdny nudit, bude nešťastný a vy také. Nudící se AUO dokáže totiž vymyslet neuvěřitelné věci pro své pobavení... Pokud však uspokojíte jeho pracovní potřeby, bude po dobu vaší nepřítomnosti v klidu odpočívat.

Co spolu můžeme podnikat?

Dnes je spousta možností, jak smysluplně aktivního psa zabavit. A důležité je jediné – aby to vás i psa bavilo. Nejhodnotnější čas, který se psem strávíte, je ten, kdy je pes spokojený a nadšený ze společných činností s vámi a je mu zcela jedno, zda se prezentujete na závoděch, zkouškách, a nebo jen tak dovádíte na louce. Jak již původ tohoto plemene napovídá, je australák velmi vhodným společníkem ke koním. Můžete se věnovat pasení. Většinou se sice nevyrovná nejlepším ovčákům – border kolim, ve stylu a „zažranosti“ do práce, ale své předky nezaprou a pasení je velmi bavi. Většinou jsou výbornými a vášnivými aportéry a také skvělými jedlíky, navíc rádi dělají paničkovi radost a těší se spolupracovat s ním. Díky tomuto se s nimi můžete věnovat spoustě různých dalších kynologických činností a odvětví, neboť jsou snadno motivovatelní. Představitelé tohoto plemene uvidíte při agility, dogfrisbee, flyballu, tanci se psem, obediencí, záchrannáském i klasickém výcviku. Je i velmi vhodným psem pro využití v canisterapii.

Tento výpis některých možností jak zabavit psa (i sebe) vás nemá vyděsit. Jsou to jen možnosti, kterých člověk může a nemusí využít. Důležité je pejskovi se věnovat, trávit s ním čas pro spokojenost vás obou, protože australský ovčák vždy byl a je skvělým a neúnavným pracovním psem.

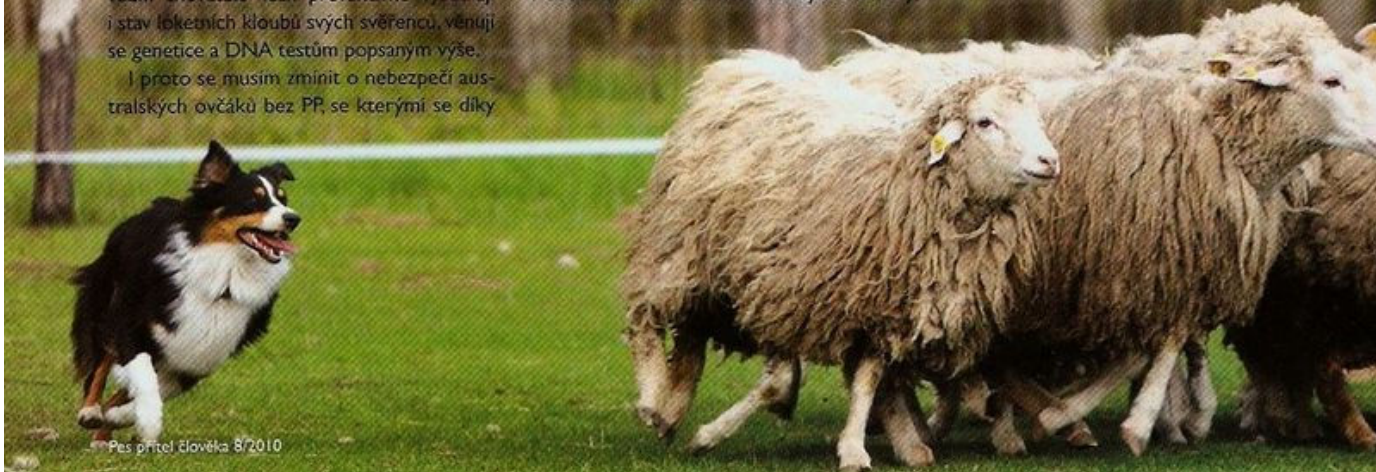
A být i aktivním rodinným společníkem, to je podle mého názoru hlavním posláním australského ovčáka!

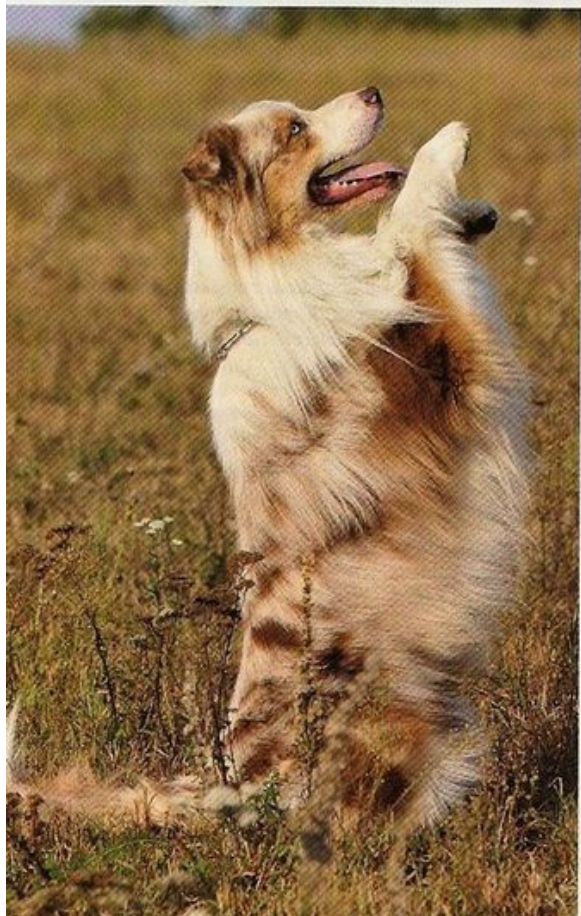
A malé varování závěrem – kdo si australáčka pořídí, u jednoho nezůstane...

Ivana Šarochová ■

chovatelská stanice Svěží vítr
www.svezivitr.cz

Foto: Bc. Dalibor Sosna, Monika Konečná, Petra Maláková, L. Továřková, M. Kubíčková

Australský ovčák
FCI standard č. 342 (5. 6. 2009)
Stupina I. Ovčáctví a honáctví psů (kromě švýcarských salašnických psů)

Země původu: USA

Datum publikace originálního platného standardu: 26. 3. 2009

Celkový vzhled: dobře vyvážený, o něco delší než vyšší, střední velikosti a silы kostí, se zbarvením, které nabízí rozmanitost a osobitost. Je pozorný a živý, mrštný a čilý, pevně stavěný a osvalený bez neohrabanosti. Srst je přiměřené délky a hrubosti. Ocas je kupirovaný nebo přirozený.

Povaha: inteligentní pracovní pes se silnými pasteveckými a hlídacími instinkty. Je to oddaný společník a vydrží pracovat celý den. S takovými vlastnostmi má dobrou povahu, zřídka je svárlivý. Při prvním setkání může být poněkud zdrženlivý.

Hlava: čistá, silná a suchá. Celková velikost by měla odpovídat velikosti těla. Lebka je plochá až mírně vyklenutá. Týlní hrbol může být lehce vyznačený. Její délka je stejná jako šířka. Stop je dobře vyjádřený, přiměřený.

Tlama: stejně dlouhá nebo mírně kratší než mozkovna. Při pohledu ze strany jsou horní plocha mozkovny a čenichové partie souběžné, oddělené přiměřeným, dobře vyjádřeným stopem.

Zuby/Čelisti: úplný chrup se silnými bílými zuby by měl tvořit nůžkový, případně klešťový skus.

Nos: jedinci zbarvení blue merle a černí mají černou nosní houbu (a pysky). Jedinci zbarvení red merle a červení mají játrový (hnědý) nos (a pysky). U jedinců zbarvených merle jsou na nosní houbě povoleny malé růžové skvrny, které ovšem u psů starších jednoho roku nesmí přesahovat 25 % plochy nosní houby, pak je to vážná vada.

Oči: hnědé, modré, jantarové nebo kombinace těchto barev, včetně skvrn a mramorování. Mandlový tvar, ani zapadlé, ani vypoulené.

Uši: zavěšené, trojúhelníkové, přiměřené velikosti, vysoko nasazené. V afektu se uši natáčejí dopředu a nahoru, nebo do strany (jako ucho tvaru růžového lístku).

Krk: silný, středně dlouhý, horní linie krku je lehce klenutá, dobře zasazený do plecí.

Trup: hřbet je pevný a silný, rovný od kohoutku ke kyčelním kloubům. Zád – mírně spadající. Hrudník je nepřilíh široký, ale hluboký, dosahuje až k loktům. Žebra jsou dobře klenutá a dlouhá. Hrudník není ani sudovitý, ani protáhlý. Břicho je přiměřeně vtažené.

Ocas: rovný, přirozeně dlouhý nebo zkrácený.

Končetiny: rovné a silné. Kostí silné, v průřezu spíše oválné než kulaté.

Tlapy: oválné, kompaktní, se sevřenými, dobře klenutými prsty. Náslapné polštářky jsou silné a pružné.

Pánevní končetiny: jsou od sebe vzdálené přibližně stejně jako hrudní končetiny v plecích. Zauhlení mezi páneví a stehenní kostí odpovídá úhlu mezi lopatkou a ramenní kostí, tvoří přibližně pravý úhel.

Pohyb: australský ovčák má hladký, nenucený krok. Vykazuje velkou čilost pohybu s vyrovnaným dlouhým krokem. Hrudní a pánevní končetiny se pohybují přímo a souběžně s podélnou osou těla. Při rychlejším pohybu se tlapy obou párů končetin stáčí směrem k této ose, přičemž hřbet zůstává pevný a rovný. Australský ovčák musí být hbitý a schopný okamžitě změnit směr nebo typ pohybu.

Osrstění: středně hrubé, rovné až zvlněné, odolné vůči počasí a středně dlouhé.

Zbarvení: blue merle, černá, red merle, červená – všechny barvy s i bez bílých odznaků, a s nebo bez tříslových odznaků, žádný typ zbarvení nemá přednost. Linie růstu bílých chlupů límce nesmí přesáhnout kohoutek. Bílá barva je přípustná na krku (jak na části, tak celý límec), na hrudi, na končetinách, na spodní straně tlamy, tvoří lysinku na hlavě. Bílá na spodní části těla smí zasahovat 10 cm (4 palce) od vodorovné linie měřené od lokte. Na hlavě by bílá barva neměla převažovat, oči musí být úplně obklopené barevnou srstí s dostatkem pigmentu. Zbarvení merle věkem psa tmavne.

Výška v kohoutku: u psů se upřednostňuje výška 51 – 58 cm (20 – 23 palců), u fen 46 – 53 cm (18 – 21 palců). Kvalita nesmí být obětována ve prospěch velikosti.

Vady: jakákoliv odchylka od výše uvedených bodů má být považována za vadu a vážnost, s níž je vada posuzována, má být v přímém poměru k jejímu stupni a jeho účinku na zdraví a prospěch psa.

Vylučující vady:

- Utočnost nebo přílišná plachost.
 - Podkus. Předkus větší než 3 mm (1/8 palce). Ztráta kontaktu, způsobená tím, že prostřední řezáky (středáky) jsou menší, by u jinak korektního skusu neměla být považována za předkus. Zlomené zuby nebo zuby, které chybí po úraze, by neměly být penalizované.
 - U všech zbarvení bílé skvrny na těle, což znamená bílá na těle mezi kohoutkem a ocasem, na bocích mezi lokty a zadní stranou pánevních končetin.
- Všichni jedinci vykazující fyzickou vadu nebo poruchu chování budou vyloučeni z posuzování.

Poznámka: Psi musí mít dvě zřetelná normální varlata, zcela sestouplá do šourku.